

Depremde Ailelerle Sosyal Hizmet Çalışması

Ruşen AYATA KÜÇÜKBÜKÜCÜ¹

Gülsüm ÇAMUR²

GİRİŞ

Depremler doğal bir afet durumudur. Doğal afetler sosyal hizmet çalışmalarında kriz durumu olarak değerlendirilmektedir. Depremlerde yaşanan süreçler pek çok kayıpları, güçlükleri beraberinde getirebilen ve travmatik etkileri bulunan bir süreçtir. Kriz durumlarında krize müdahale yaklaşımı ile müdahaleler planlanmaktadır. Sosyal hizmet odağında deprem çalışmaları üç boyutta değerlendirilir. Bu boyutlar mikro, mezo ve makro çalışmalardır. Mikro çalışmalarda bireysel çalışmalar ele alınırken, mezo çalışmalarda aile ve gruplar ile gerçekleştirilen çalışmalar esas alınır. Makro çalışmalar ise toplum odaklı çalışmaları kapsar. Bu bölümde depremde aileler ile sosyal hizmet çalışmaları üzerinde durulmaktadır.

Deprem döneminde ailelerin karşılaştıkları güçlükler ve etkiler geniş kapsamlı alanlara yayılmıştır. Çünkü depremin bireysel, sosyal, ekonomik, çalışma yaşamı, ailesel alanlara etkisi bulunur. Ailelerin etkilendikleri alanlar; yas, kayıp, psikolojik, temel gereksinimler, ekonomik, ruhsal, göç, geçici yerleşim alanı, salgın hastalıklar, barınma, sağlık, eğitim vb. alanlar olarak sıralanabilir. Ayrıca depremde etkilenen grupları kadın, çocuk, yaşlı,

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, rusenayata@arel.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-8085-4281

² Prof. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet, gulsum.camur@omu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-5116-2462

Aile sosyal hizmeti koruyucu, önleyici, iyileştirici ve tedavi edici ve geliştirici müdahale yöntemlerinden oluşur. Bu müdahaleler ailelere yönelik planlayıcı, danışman, savunucu, öğretici, güçlendirici ve değerlendirici rollerle şekillenmektedir. Tüm bu rollerin uygulanmasında temel amaç; deprem ile bir sistem ve yapısal özellikler gösteren ailenin bozulan dengesinin en kısa zamanda yerine getirilmesini sağlayarak; aile üyelerinin bütünlüğü korumak, aile yaşam döngüsünün ilerlemesini ve ailenin esenliğini ve refahını sağlamak ile aile yaşamını sağlıklı biçime getirmektir. Bu uygulamaları yapan meslek elemanı sosyal hizmet uzmanlarıdır. Sosyal hizmet uzmanları deprem çalışmalarında kamu, özel sektör ve sivil toplum örgütlerinde depremde aile sosyal hizmet uygulamalarını yukarıda belirtilen anlayış ve felsefe ile yerine getirmeli ve kriz zamanının “en az zarar” ile atlatılarak; sosyal refahın birey, aile ve toplum özelinde sağlanmasından sorumludur.

KAYNAKLAR

- Aktaş, A. M. (2000). Kriz döneminde sosyal refah hizmetleri ve hizmet organizasyonlarının değerlendirilmesi. *Kriz Dergisi*, 8(2), 27-37.
- Aktaş, A. M. (2003). Kriz durumlarında sosyal hizmet müdahalesi. *Kriz Dergisi*, 11(3), 37-44.
- Altun, F. (2017). Uluslararası kuruluşların afetlere yönelik sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerinin incelenmesi. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 1(1), 32-54.
- Artan, T. ve Özkan, A. O. (2020). Afetler ve sosyal hizmet. *Journal of ADEM*, 1(1), 47-54.
- Bilik, M. B. (2023). Özel gereksinimli bireyler ve ebeveynleri açısından afet zorlukları: 2011 van depremi örneği. *Afet ve Risk Dergisi*, 6(1), 243-256.
- Cengiz, S. ve Peker, A. (2023). Deprem sonrası yetişkin bireylerin depresyon düzeylerinin incelenmesi. *TRT Akademi*, 8(18), 652-668.
- Demirci, K. ve Avcı, T. (2021). Afet süreçlerinde kadın bireylerin yaşadığı sorunlar ve çözüm önerileri: İzmir ili örneği. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 11(1), 86-105.
- Erkan, S. (2010). Deprem yaşayan ve yaşamayan okul öncesi çocukların davranışsal/duygusal sorunlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28), 55-66.
- Çamur Duyan, G. (2000). Aile işlevleri ile ailenin sosyal, demografik ve ekonomik nitelikleri ve yaşam döngüsü arasındaki ilişkiler. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Çakır, Ö. ve Atalay, G. (2020). Afetlerde özel gereksinimli grup olarak yaşlılar. *Resilience*, 4(1), 169-186.
- Gündüz, F. (2022). Afetlerde kadın ve toplumsal cinsiyet perspektifi ile çıkarılması gereken dersler (haiti ve japonya depremi örneği). *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (12), 440-460.
- Hepwort, D.H et all. (1988). Clinical work with suicidal adolescent and their families. *Social Case Work*. Vol. 69, No:4:198-204.
- Neumayer, E. ve Plümper, T. (2007). The gendered nature of natural disasters: the impact of catastrophic events on the gender gap in life expectancy, 1981- 2002. *Annals of the Association of American Geographers*, 97(3): 551-566.

- Kasapoğlu, A. ve Ecevit, M. (2001), Depremın sosyolojik araştırması, Ankara: Sosyoloji Derneği.
- Koşar, N. (1989). Sosyal hizmetlerde aile ve çocuk refahı alanı, Ankara: Yargıçioğlu Matbaası
- Limoncu, S. ve Atmaca, A. B. (2018). Çocuk merkezli afet yönetimi. *Megaron*, 13(1).
- İşmen, A. E. (2001). Deprem yaşantısına bağlı travma ve çocuklar üzerindeki etkileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2).
- Özçelik, E. (2020). Afetlerde sosyal hizmetler. *Afet ve Risk Dergisi*, 3(1), 46-55.
- Palabıyıkçoğlu, R. (2000). *Durumsal yaşam krizleri: travmatik deneyimler*. I. SAYIL (Ed.) Kriz ve krize müdahale, Ankara: Ankara Üniversitesi Psikiyatrik Kriz Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları, 97-121.
- Pfefferbaum B. ve Houston J.B. & North C.S. & Regens J.L., (2008), youth's reactions to disaster and the factors that influence their response, *Prev. Res. Author Manuscript*, 15(3): 3-6
- Slakeu, K. (1984). *Crisis intervention: a handbook for practice and research*, Boston, Allyn and Ba-con Inc.
- Şentürk, Ü. (2020). Bir çatışma kaynağı olarak afetlerin değişmeye etkisi. İslam Can (Ed.), *Konya: Çizgi Kitabevi, Afet Sosyolojisi*, 111-132.
- Tomanbay, İ. (2000). Deprem, insan ve sosyal hizmetler. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 12(1), 123-137.
- Tuncay, T. (2003). Afetlerde sosyal hizmet-17 Ağustos 1999 Marmara ve 12 Kasım 1999 Bolu-Düzce depremleri sonrasında sosyal hizmet uzmanları tarafından gerçekleştirilen meslek uygulamaların incelenmesi (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Türk Tabipler Birliği, (2023). II. ay deprem raporu: geçici yerleşim alanları.(01-31 Mart)
- Yaman, Ö. M. ve Akyurt, M. A. (2013). Sosyal hizmete kültürel yaklaşım: 2011 Van depremi örneği. *İstanbul University Journal of Sociology*, 3(26), 105-144.
- Yavuz, A. ve Dikmen, S. (2015). Doğal afetlerin zararlarının finansmanında kullanılan afet öncesi finansal araçlar. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 3(2), 303-322.
- Yolcuoğlu. İ.G. (2023). Deprem ve afetlerde sosyal hizmet, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Aylık Etkinlik Ve Haber Bülteni Mart.